

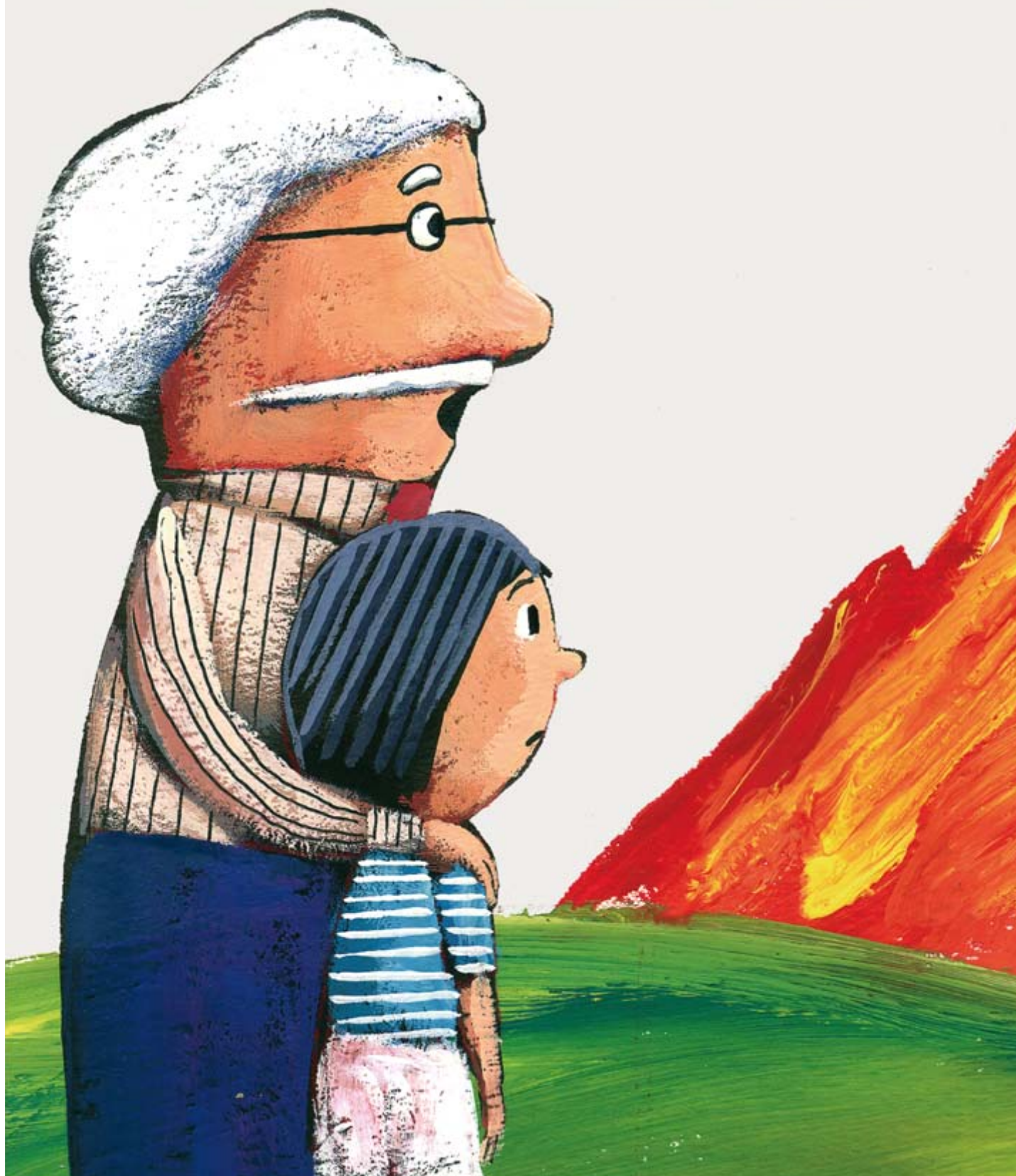
EL MICALET GALÀCTIC

Propostes didàctiques

Un cavall de foc

Elaborades per Diego Gómez

UN CAVALL DE FOC

DESCRIPCIÓ

Autor: *Fina Casalderrey*

Dibuixos: *Valentí Gubianas*

Edicions Bromera / Alzira, 2007.

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 133

Sèrie Blanca

Format: 20,5 x 13 cm, 64 pàg.

Enquadernació en rústica. Impressió en color.

Edat: a partir de 6 anys.

Amb el iaio Ximo i el besnét Cisquet viurem l'experiència terrible d'un incendi que ho crema tot: les cases, els arbres, els animals... I com sempre ens plantejarem les preguntes inevitables: per què succeeix? qui ho ha pogut fer?

Un cavall de foc per la temàtica és un llibre molt recomanable per a llegir en família i sobretot és un relat excel·lent per als primers lectors amb una lletra adient i unes il·lustracions en color precioses.

RESUM ARGUMENTAL

Liciaga és un país antic i menudet banyat per un gran oceà, que amb un clima perfecte rep la visita de molta gent, que vol veure els pobles ben bonics que hi ha. Precisament en un dels pobles, Vilariño, viu el senyor Ximo, un dels protagonistes de la història. El senyor Ximo és un mestre d'escola jubilat i viudo, que als huitanta-quatre anys encara viu sol a la casa on van nàixer els

seus fills i alguna de les seues nétes. Tot el veïnat coneix i estima el iaio Ximo.

Un matí una olor de fum estranya, com de brossa cremada, crida l'atenció del iaio Ximo. Una olor que prompte sabrà d'on ve ja que veu a la televisió que el foc d'un gran incendi crema Liciaga pels quatre cantons. És la néta, Cèlia, qui li llança una pedra contra el vidre de la cuina i crida la seua atenció i li informa del perill que suposa l'ésser diabòlic en què s'ha convertit el foc que ja talla el camí per a arribar al poble.

Pareix la fi del món, tot envoltat de foc. El iaio Ximo es refugia a Sartal el poble on viu la néta i la nina dels seus ulls, el besnét Cisquet. Els dos observen espantats com el foc, ajudat pel vent del nord-oest, arrasa el mont Castrove i el seu ventre roïn engul les branques de roures, pins, eucaliptus... vomitant les cendres que ofeguen l'aire.

Però l'esperança és a la butxaca del vell mestre: un roure diminut. Cisquet i el iaio troben un orinal on poden plantar el ressorgiment de la vida, mentre un núvol negre creix i va convertint tot en una barbacoa gegant. L'incendi és un cavall de foc que baixa la muntanya botant i que fa plorar el xiquet; sols la paciència del iaio i la història del Fènix, que renaix de les cendres, poden consolar-lo. Cisquet abraçarà un somni pacífic i dolç el qual serà acompanyat per les gotes de pluja que comencen a caure del cel i per les paraules del senyor Ximo que ressonen al final de la història: «Quan plourà una miqueta de trellat sobre este món?».

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

En primer lloc cal dir que la història tracta, sens dubte, sobre una temàtica forta i actual: els incendis forestals a les muntanyes i camps. El foc a la natura és la tragèdia mediambiental més gran que pot patir un poble.

De segur que el nostre alumnat ha sentit parlar, ha vist imatges a la televisió, en revistes i diaris sobre la desgràcia que suposa el foc provocat i descontrolat. Un foc que és capaç d'acabar amb la vida d'arbres i animals, i fins i tot de cremar cases i, el més mal de tot, cobrar-se vides humanes. Aleshores caldrà acostar-se al tema que *Un cavall de foc* ens relata amb tota la realitat i crueltat des d'un doble vessant, ja que hi ha una pregunta clau respecte al tema del foc: és un amic o un enemic de les persones?

D'una banda el foc, és a dir, la flama i la calfor han sigut cabdals en la història de la humanitat. Des de les primeres espurnes que l'ésser humà va intentar atrapar fins als alts forns, passant per les espelmes, les llars de foc, els focs d'artifici i les estufes. Però, de l'altra, el foc serà sempre una força temible que s'ha de saber prevenir i combatre. Cal reconèixer que un incendi, és un foc que ja no es pot dominar, és una desgràcia terrible i una desfeta per al territori.

Però, a pesar d'aquest tema dominant, a l'obra trobem també altres aspectes d'interés aprofitables –si se'n fa un ús escolar del llibre–, que poden permetre o suggerir la reflexió dels lectors sobre temes diversos com els següents:

- L'acció dels humans en la natura i les actituds de respecte o, per contra, de contaminació, destrucció, etc.
- Els problemes de la vida real i les solucions possibles.
- Les relacions familiars entre infants i adults.
- L'amor entre néts i iaïos.
- L'educació ambiental i ecològica.
- L'afany de superació i el desig d'un món millor: l'esperança representada en la història del Fènix.
- Etc.

L'AUTORA

Fina Casalderrey és una de les escriptores gallegues més conegudes pel públic infantil i juvenil. Nascuda a San Andrés de Xeve (Pontevedra) l'any 1951, compagina la faena de mestra amb la literatura per a xiquets i xiquetes. Fina Casalderrey escriu per al cor i els sentiments dels lectors i, de més a més, és una bona coneixedora dels costums i del pensament del poble gallec, però també de les seues preocupacions i dificultats de futur, cosa que demostra en *Un cavall de foc*.

En Edicions Bromera ha publicat uns quants llibres. Cal destacar: *Mutacions genètiques (els lladres de la ciència)* i *Dues llàgrimes per Màquina*, en la col·lecció «El Micalet Galàctic»; *No et pots casar, pare!*, en «Espurna», i *Un dia de caca i vaca*, en la «Cartera de valors». Sens dubte, Fina Casalderrey, guardonada amb diversos premis, és una de les veus més interessants de la literatura infantil i juvenil actual.

L'IL·LUSTRADOR

Valentí Gubianas va nèixer a Navàs (Bages) el 1969. Abans d'estudiar disseny gràfic i industrial, es va preparar per a ser mecànic, va treballar a la botiga dels seus pares i a la indústria tèxtil. Ara és dibuixant professional i ha il·lustrat dotzenes de llibres infantils, juvenils i de text. Ha il·lustrat, entre altres, els contes següents: *La gallina secuestrada* (Algar Editorial, 2005), *Sara fa preguntes* (Edicions Bromera, 2005), *Tres contes de Nadal* (PAM, 2006) i *Júlia té un estel* (Editorial La Galera, 2006).

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

Actualment, els educadors i les educadores som molt conscients que cal potenciar la lectura i la seua comprensió a tots els nivells i transmetre a l'alumnat la convicció que aquesta és sempre una activitat profitosa i lúdica, a més de formativa. Unes propostes didàctiques han de ser un instrument flexible i suggeridor, una eina de motivació al servei de l'alumnat i del professorat. No han de ser un grup tancat d'activitats que s'hagen d'aplicar tal com ens arriben a les nostres mans. Cal que, en la mesura que siguem capaços, les convertim en un seguit d'activitats plaents per a l'alumnat. En conseqüència, no han de tenir com a únic objectiu transmetre coneixements, sinó també promoure l'enriquiment intel·lectual, ètic i estètic dels xiquets i les xiquetes de les nostres escoles.

La creació de l'hàbit lector en els menuts dels primers cursos d'Educació Primària no és fàcil, però en canvi sí que sol ser més profitosa i sol donar resultats més bons que en altres etapes educatives, segurament perquè els xiquets i les xiquetes d'eixes edats estan més disposats a deixar-se captivar pels mons que la literatura els dóna la possibilitat de conèixer. Per això, encara que les propostes han sigut elaborades pensant en el currículum escolar del primer cicle de Primària, és convenient fer una tria entre les activitats i jocs proposats, tenint en compte sempre les necessitats, els gustos, les possibilitats i els interessos de l'alumnat.

Per altra banda, les noves propostes pedagògiques tendeixen a globalitzar els continguts i a interrelacionar les actituds d'aprenentatge. En aquest sentit hem procurat endinsar-nos en la lectura del llibre *Un cavall de foc* des de diversos punts de vista i es poden programar i fer en l'ordre que s'estime més oportú. No obstant això, les presentem agrupades en tres grups: activitats *d'abans de la lectura*, *de després de la lectura* i *complementàries*. Però, en qualsevol cas, en les activitats hi ha:

- un repàs del relat per tal d'avaluar el grau de coneixement de la narració mitjançant activitats amb un cert tarannà de comprensió i comprovació;
- jocs de llengua*, a manera d'estratègies per a l'adquisició de continguts propis de l'àrea de llenguatge;
- integració de llengua i contingut* amb l'aprenentatge de diversos conceptes, procediments i actituds d'altres àrees, tot aprofitant les temàtiques i continguts que hi ha en la lectura;
- intenció extraescolar*, és a dir, hi ha la possibilitat de treballar en grup, o amb el suport de la família o de la comunitat educativa fora de l'aula;
- treball d'actituds*, envers l'ús i abús de la televisió;
- recomanacions* de webs, lectures i altres recursos complementaris al treball de la proposta didàctica.

Es tracta, en definitiva, de proposar activitats obertes que faciliten el treball del professorat, sense perdre de vista, sobretot que han de servir per a fer comprendre als alumnes la importància dels textos literaris i les diverses possibilitats que ens ofereix la lectura d'una història, d'un relat tan real i captivador com el del llibre *Un cavall de foc*.

SOLUCIONS D'ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT COMPLEMENTÀRIA NÚM. 6

Noms dels arbres: eucaliptus, roure, pi i olivera.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT COMPLEMENTÀRIA NÚM. 11

T	O	M	B	A	S	U	P
S	L	H	Z	F	C	R	A
C	M	A	E	U	E	A	E
A	D	E	T	J	I	U	S
R	I	A	N	O	S	S	O
U	P	B	G	V	X	A	I
N	A	S	I	S	N	O	M

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT COMPLEMENTÀRIA NÚM. 16

Instruccions

1. Fem un clot ben fondo.
2. En acabant agafem l'arbret i llevem la bossa de plàstic.
3. El plantem i el tapem amb terra.
4. Seguidament xafem la terra amb el peu.
5. Després posem pedres al voltant.
6. Finalment el reguem sense tirar aigua al damunt.

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen.

A) ABANS DE LLEGIR EL LLIBRE

1. Completa mirant i llegint la coberta del llibre.

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR:

DIBUIXOS:

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: NÚM.:.....

2. Fixa't en el dibuix de la coberta i contesta:

–Qui són els protagonistes del llibre?

.....

–Pareixen contents o tristos?

.....

–Per què deu ser?

.....

–Què miren?

.....

–Què penses que ha ocorregut?

.....

3. Observa la darrera il·lustració del conte (pàgina 61) i explica què creus que passa al final del conte.

.....

.....

.....

.....

4. Saps contestar?

Per què es crema el bosc?

.....

.....

.....

B) FITXA DE LECTURA
PER A DESPRÉS DE LLEGIR EL LLIBRE

1. Contesta i escriu.

–Com li diuen al protagonista del conte?

.....

–Quina professió tenia?

.....

–En quin país passa la història?

.....

–És un país conegut?

.....

–Quina experiència viu el senyor Ximo?

.....

–Amb qui?

.....

2. Posa V si és verdader i F si és fals.

No hi ha prou bombers per a apagar els incendis.	
Els incendis són pel juliol.	
El vent bufa de sud-oest i arriba al mont Castrove.	
El iaio Ximo i el besnét planten un pi diminut.	
Cisquet s'adorm i té un somni en què no hi ha fum.	

3. Llig i relaciona.

El iaio Ximo arreplega de la porta •	• li diuen Cèlia.
A la néta que llança la pedra •	• la coixinera de pa.
Cèlia i Cisquet viuen a •	• un cavall de foc.
El foc baixa la muntanya com •	• Sartal, prop de Vilariño.

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Escriu el nom dels oficis:

NOM	OFICI
marisc	mariscador – mariscadora
forn
pastís
treball
granera
mar
fruita

2. Forma paraules compostes.

llança	bosc
para	flames	→ llançaflames
guarda	caigudes
salta	muntanyes
esclafa	barrancs

3. Còpia les frases següents, però canvia la paraula subratllada per una altra que signifiqui el mateix.

cambra diminut fetor xicotet

En eixa habitació va nèixer la meua filla.

.....

Fa pudor de brossa cremada.

.....

Tenia por quan era menut.

.....

Era un roure molt petit.

.....

4. Ordena les paraules que hi ha en cada pantalla de televisió i obtindràs dues notícies.

.....

5. Completa.

Individual	Col·lectiu
..... flor	veïnat
peix	bosc

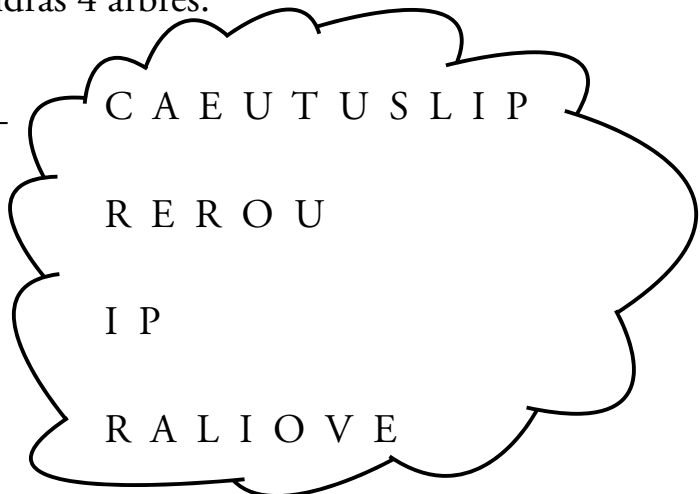
6. Ordena les lletres i obtindràs 4 arbres.

E _ _ _ _ _

R _ _ _ _

P _

O _ _ _ _ _

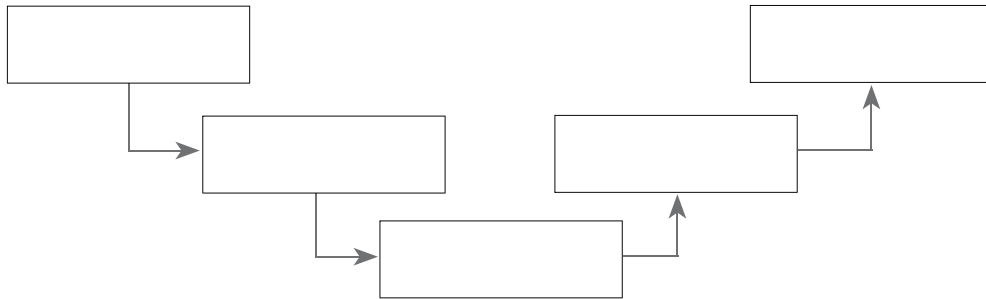
7. Escriu dues oracions amb l'expressió «estar espantat».

.....

8. Ordena la relació familiar.

iaios / fills / pares / besnéts / néts

9. Qüestions matemàtiques.

–Quants cavalls són una dotzena?

.....

–I quants en són dues dotzenes? 24, 16, 6 o 12?

.....

–El iaio Ximo té huitanta-quatre anys, quants li'n falten per a noranta?

.....

–El iaio Ximo té deu nétes i sis néts. Quants néts té en total?

.....

10. Llig i dibuixa.

becada *f.* 1. Menjar que un ocell pren amb el bec. 2. Dormida curta.

Vaig pegar una becadeta al sofà.

L'oroneta porta la becada al niu.

11. Troba sis illes de la costa de Liciaga. (pàgina 5)

T	O	M	B	A	S	U	P
S	L	H	Z	F	C	R	A
C	M	A	E	U	E	A	E
A	D	E	T	J	I	U	S
R	I	A	N	O	S	S	O
U	P	B	G	V	X	A	I
N	A	S	I	S	N	O	M

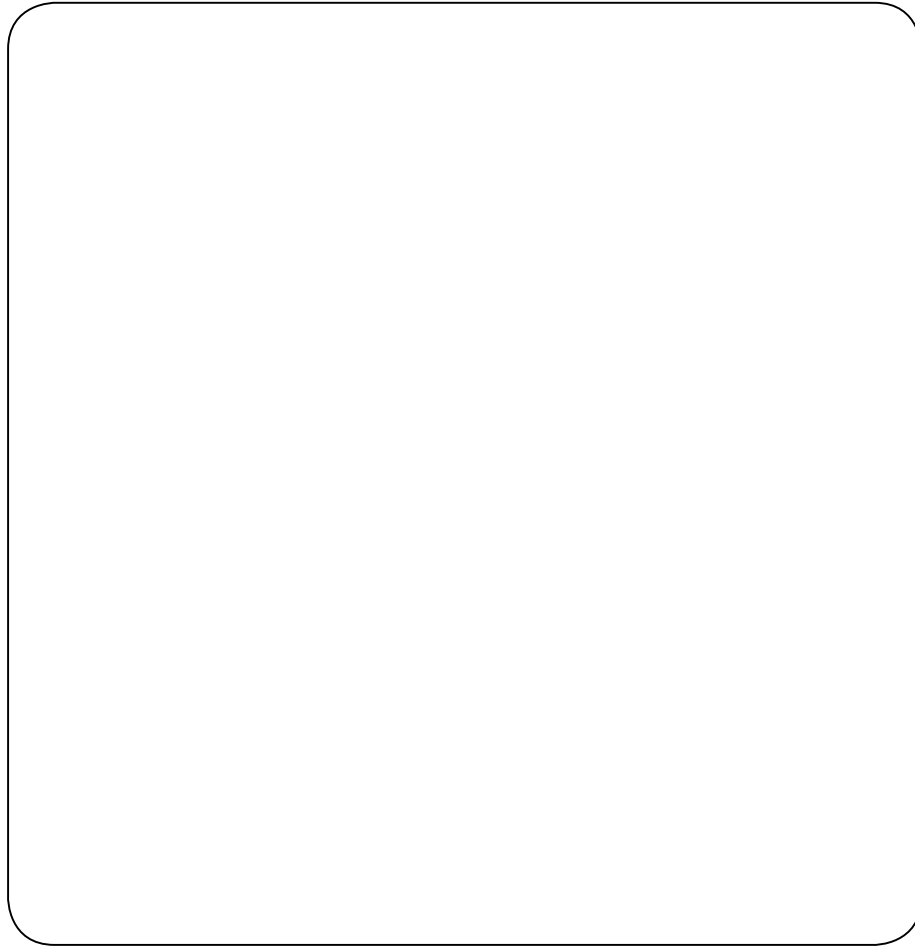
12. Completa els mesos de l'any on pertoque.

13. Inventa un altre títol per a la història.

.....

14. Com imagines un cavall de foc, fes-ne un dibuix per a la coberta del llibre.

15. Completa amb noms de pobles o ciutats.

Visc a:

.....

Són pobles veïns:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. Escriu ordenadament les instruccions per a plantar un arbre.

INSTRUCCIONS

- En acabant agafem l'arbret i llevem la bossa de plàstic.
- El plantem i el tapem amb terra.
- Fem un clot ben fondo.
- Després posem pedres al voltant.
- Finalment el reguem sense tirar-li aigua pel damunt.
- Seguidament xafem la terra amb el peu.

1.
.....
2.
.....
3.
.....
4.
.....
5.
.....
6.
.....

17. Proposa als teus companys i companyes fer una representació senzilla de la història que has llegit Demana l'ajuda del teu mestre o mestra.

Si segueixes l'esquema que et proposem, ja pots començar a escriure diàlegs.

Personatges:

els arbres del bosc, els animals, el sol, el vent, els excursionistes, la gent del poble, el guardabosc, els bombers

Primera part

Un matí d'estiu, la vida al bosc transcorre amb normalitat: el sol somriu, els ocells canten, els conills i els esquiroles corren i juguen.

Arriben els excursionistes, posen la música molt forta. Els animallets s'amaguen darrere dels arbres. Els excursionistes trenquen branques dels arbres per a fer una paella.

Segona part

Es fa tard. Els excursionistes apaguen el foc de pressa (tot queda molt brut) i agafen els cotxes i tornen a la ciutat.

Tercera part

Bufa el vent i el foc mal apagat fa que hi haja un incendi. Els animals fugen espantats. El guardabosc avisa i arriben els bombers. La gent del poble col·labora i entre tots, després dels primers moments de terror, apaguen el foc.

18. Per a consultar i saber-ne més coses hi ha webs que informem de quina manera es pot evitar un incendi i també com plantar arbres. Per exemple: http://evitaelfoc.caib.es/evitafoc/ba_plantarb.html, del govern balear.

També hi ha altres llibres que pots llegir sobre el tema com: *Els guardians del bosc*, Ed. Bromera, «Cartera de valors».

«Tu també pots ser un bon guardià de la natura, si en tens compte.»

Propostes didàctiques referides al llibre
Un cavall de foc (ISBN: 978-84-9824-251-5)

© Edicions Bromera, S.L.
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Diego Gómez, 2008
Dibuixos de Valentí Gubianas